

RED STAR LINE MUSEUM

OVER MILJOENEN MENSEN
— EN ÉÉN DROOM —

OP STAP MET DINSKA BRONSKA

RED STAR LINE
— MUSEUM —

WELKOM IN HET RED STAR LINE MUSEUM

Beste

Hartelijk welkom op Dinska Bronska XL.

Dit lesmateriaal begeleidt u en uw leerlingen door het Red Star Line Museum.

Wij hopen dat u geniet van uw tocht door het museum.

Daarnaast vindt u ook een activiteit voor op de toren en aan de meerpalen.

De volgorde van bezoek hangt af van de groep waartoe u en uw leerlingen hoort.

Alvast een goede reis gewenst.

OP STAP MET DINSKA BRONSKA

2

RED STAR LINE MUSEUM

STOP 1:

LANDVERHUIZERS IN HET GEBOUW

- ★ Hou halt bij de foto van de landverhuizers in het gebouw.
- ★ Neem de eerste postkaart.
- ★ Lees de postkaart voor of laat een leerling de postkaart voorlezen.

Liefste vriendin

Mama heeft beslist dat we naar Amerika gaan. Papa woont er nu al zes jaar. We hebben hem al die tijd niet gezien. Het waren zware jaren. Er was geen eten. We waren arm. Eerst moeten we naar Antwerpen. Daar nemen we een schip van de Red Star Line naar New York. We vertrekken snel. Dit is mijn afscheidsbericht. Ik hoop dat ik je op een dag weerzie.
Heel veel liefs

- ★ Vraag de leerlingen om naar de foto te kijken. Vraag waar deze foto werd genomen. Wijs de leerlingen op de poort op en achter de foto. Vertel de leerlingen het volgende over de foto:

Op deze plek stonden bijna honderd jaar geleden deze mensen. Het zijn landverhuizers. Zij kwamen waarschijnlijk van ver. Uit Polen, Rusland of Oekraïne. Zij hadden een droom. Zij wilden naar Amerika. Daarom hadden zij alles verkocht en wat ze hadden in rieten manden, koffers en zakken gestopt. Deze mensen zullen met een schip van de Red Star Line naar Amerika gaan. Maar voor ze mochten vertrekken werden ze in deze gebouwen gecontroleerd. Eerst werd hun bagage gedesinfecteerd. De bagage werd in een ketel met stoom gestoken om de bacteriën, virussen en luizen te doden. Daarna moesten de mensen die wilden vertrekken zich bijna een uur douchen. Ze moesten hun kleren uitdoen die dan ook werden ontsmet. Dan pas mochten ze naar de dokter. En als die toestemming gaf, mochten ze aan boord van het schip en vertrekken.

Al deze controles gebeurden in deze gebouwen. Het waren de gebouwen van de Red Star Line. In dit museum ontdekken we wat al deze mensen, groot en klein, onderweg meemaakten.

- ★ Vertel vervolgens dat de schepen heel erg groot waren.

STOP 2:

DE VADERLAND, HET EERSTE SCHIP VAN DE RED STAR LINE

- ★ Hou halt bij het scheepsmodel van de Vaderland.
- ★ Neem de tweede postkaart.
- ★ Lees de postkaart voor of laat een leerling de postkaart voorlezen.

Liefste vriendin

Mama heeft onze tickets gekocht. Over drie dagen vertrekken we met een schip dat Vaderland heet. Het schip zal ons van Antwerpen naar Amerika brengen.

Spannende groeten

- ★ Vraag de leerlingen met welke vervoersmiddelen zij al hebben gereisd. Wie heeft er al met een schip gevaren?
- ★ Vertel vervolgens over de Vaderland:

Dit stoomschip is het allereerste Red Star Line schip. Het heet de Vaderland. De Red Star Line was een scheepvaartmaatschappij. Ze werd opgericht door Amerikanen en Antwerpenaren. Bijna zestig jaar varen schepen van Antwerpen naar Amerika en Canada en weer terug. De belangrijkste havens waren Philadelphia en New York. De schepen namen goederen en mensen mee. De meeste passagiers reisden in derde klasse. Dat was goedkoop maar er was weinig luxe. In het totaal zullen er vanuit Antwerpen bijna twee miljoen mensen met een schip van de Red Star Line naar de andere kant van de oceaan varen.

De Vaderland vertrok op 20 januari 1873 van Antwerpen naar Philadelphia. Het was een moeilijke reis. Normaal zou het schip in twaalf dagen van Antwerpen naar Philadelphia varen. Maar onderweg stormde het zo hard, dat de voorraad kolen oprakte. Daarom moest het schip aanleggen in Canada om extra kolen in te laden. Na een reis van bijna een maand, komt het schip dan toch aan. Daar gingen de 107 landverhuizers van boord. Onder hen, de familie Orth, vader, moeder en zes kinderen tussen de negen en één jaar oud.

OP STAP MET DINSKA BRONSKA

STOP 3

DE KOFFERS VAN DE FAMILIE HUTLET

- ★ Hou halt in de centrale gang, bij de koffers van de familie Hutlet.
- ★ Neem de derde postkaart.
- ★ Lees de postkaart voor of laat een leerling de postkaart voorlezen.

Liefste vriendin

Voor het vertrek hebben we alles in grote koffers gepakt die zouden worden overgebracht. Vooral meubels. Deze zijn nooit aangekomen, waarschijnlijk zijn ze ergens onderweg onderschept. Alles wat we hadden in Amerika stak in onze persoonlijke koffers. Ik weet nog dat ik het erg vond dat mijn schommelpaard moest achterlaten. Ik heb wel een deel van mijn postzegelverzameling mee kunnen nemen. Dat is eigenlijk verboden, maar ik heb deze goed verstopt. Ook de trouwringen van mijn ouders waren goed verstopt, in een pot crème.

- ★ Vraag de leerlingen wat zij zeker zouden meenemen als ze naar een ander land zouden verhuizen. Vertel vervolgens het verhaal van de familie Hutlet.

Hier zien jullie de koffer van de familie Hutlet. Deze koffer heeft de reis van Antwerpen naar Canada gemaakt. In de koffer zaten de objecten die in de glazen kasten liggen. De familie Hutlet woont in de Ardennen. Ze werken in de landbouw maar het leven is hard. De twee oudste zonen Gustave en Emile gaan op verkenning in Canada. Ze zoeken er een huis en goede grond om te boeren. Na twee jaar wil ook de rest van de familie vertrekken. In 1892 verkopen ze hun huis en bijna alles wat ze bezitten om de reis te betalen.

De reis duurt bijna vijftientig dagen. De twee oudste zonen wachten hun familie op. Het gezin is enorm moe van de uitputtende tocht. Het geld is bijna op en in Canada is het ijskoud. Wel 40 graden onder nul. De Belgische winterkledij is niet geschikt voor de Canadese vriestemperaturen. Het huis dat de broers op het oog hadden, is nog niet helemaal klaar. Het gezin woont tijdelijk bij een andere familie. Maar al de ellende en de koude zijn snel vergeten wanneer moeder Hutlet op haar gietijzeren wafelijzer wafels bakt voor de hele familie of vleespastei bereidt in de pan die ze gedurende de hele reis hebben meegesleurd.

STOP 4

HET REISBUREAU

- ★ Hou halt aan het reisbureau.
- ★ Neem de vierde postkaart.
- ★ Lees de postkaart voor of laat een leerling de postkaart voorlezen.

Liefste

We zijn al in Warschau. Hier kunnen we de trein nemen naar Antwerpen. Er zijn hier nog veel mensen die een ticket willen kopen. Ik zie een moeder en haar kinderen. Ik hoop dat we nu snel kunnen vertrekken. We zullen enkele dagen onderweg zijn. Ik schrijf wanneer ik in Antwerpen aankom.

Koude groeten

- ★ Vertel de leerlingen dat de reis naar Antwerpen vaak al moeilijk was. Vraag hen of ze al een moeilijke reis hebben meegemaakt. Vertel vervolgens het verhaal van de familie Moel.

Op deze foto staan mensen in een reisbureau in Warschau. Ze willen allemaal een ticket naar Amerika kopen. De reis zal lang zijn. Er zijn veel mensen vertrokken vanuit Warschau. Ook moeder Moel en haar kinderen. Bij de kroongetuigen vinden jullie een foto van Ita met haar moeder en broers in Warschau. Hun vertrek is nogal dramatisch. In de winter van 1921 is Ita Moel negen jaar. Ze woont samen met haar broers bij hun grootmoeder, in een klein dorpje in het Russische Rijk. Hun vader woont al een hele tijd in Amerika. Hij heeft geld en tickets naar Warschau gestuurd. Moeder Moel is betrokken naar die grote stad. Ze wil er alles in orde brengen om te vertrekken. Maar plots sterft de grootmoeder. Ita en haar broers blijven alleen achter. Ze weten niet goed wat doen. Op een dag stopt er een slee voor de deur. Een man vraagt de kinderen om zich erg warm aan te kleden. Hij zal ze naar hun moeder brengen. Na een spannende en koude tocht is Ita dolblij haar moeder weer te zien. In Warschau nemen ze de trein naar Antwerpen.

OP STAP MET DINSKA BRONSKA

6

RED STAR LINE MUSEUM

STOP 5

ANTWERPEN

- ★ Hou halt in de grote ruimte met foto's
- ★ Neem de vijfde postkaart.
- ★ Lees de postkaart voor of laat een leerling de postkaart voorlezen.

Mijn goede vriendin

Ik ben nu in Antwerpen. Ik heb nog nooit zo'n grote en chique stad gezien. Er branden hier lampen op straat. Er zijn grote winkels met mooie kleren en er ligt zo veel eten in de etalages. We logeren in een speciaal hotel voor landverhuizers. We liggen met veel in een kamer. Het ruikt er wel wat vies, maar gelukkig mogen we bijna vertrekken.

Overdonderende groeten

- ★ Vertel de leerlingen dat er tijdens de hoogdagen van de rederij wekelijks bijna 4000 landverhuizers in de stad Antwerpen waren. Zij kwamen aan in het Centraal Station en vertrokken hier aan de Rijnkaai met het schip.
- ★ Vraag de leerlingen om in de vele beelden de foto van het Hotel Stadt Frankfurt te zoeken en vertel:

Het Hotel Stadt Frankfurt is een van de vele landverhuizershotels in de stad. Op het hoogtepunt van de Red Star Line zijn er wekelijks wel 4000 landverhuizers in de stad. Zij slapen in meestal goedkope en groezelige hotels. In het hotel Stadt Frankfurt logeert op 11 augustus 1887 de 39-jarige Reinhold Liebau. Hij wil naar Amerika om er een boerderij te kopen. Zijn vrouw en kinderen heeft hij in Duitsland achtergelaten. De treinreis was lang en Reinhold eet met smaak de vermicellisoep, stoofvles met pruimen en wit en bruin brood in het hotel. 's Avonds gaat hij op verkenning in de stad. In de buurt van zijn hotel zijn veel restaurants met terrasjes op de stoep, goedkope winkeltjes en straatventers die de landverhuizers dekens en lekkers aansmeren voor op de boot. Reinhold koopt voor minder dan een eurocent citroenen en suikersnoepjes voor onderweg. Ze zouden helpen tegen zeeziekte.

Reinhold komt veilig in de Verenigde Staten aan. Hij koopt een boerderij en gaat wat later zijn gezin oppikken in Duitsland. Tijdens zijn eerste reis, schrijft hij alles op in zijn dagboek. Aan het eind van jullie bezoek, vinden jullie dat dagboek.

- ★ Vraag de leerlingen wat zij graag meenemen onderweg.

OP STAP MET DINSKA BRONSKA

7

RED STAR LINE MUSEUM

STOP 6

DOUCHEN EN ONTSMETTEN

- ★ Neem de leerlingen mee naar de installatie ‘De geur van de landverhuizers’. Laat ze een voor een ruiken.
- ★ Vraag de leerlingen wat ze ruiken.
- ★ Geef de leerlingen de volgende informatie:

Dit is de geur van ontsmettingsmiddelen. Landverhuizers moesten zich in deze gebouwen wassen. Ze moesten bijna een uur onder de douche. Hun bagage en hun kleren werden ook ontsmet. Dit zijn de geuren die de landverhuizers met zich meedroegen.

STOP 7

BIJ DE DOKTER

- ★ Hou halt voor de filmpjes van de controles.
- ★ Neem de zevende postkaart.
- ★ Lees de postkaart voor of laat een leerling de postkaart voorlezen.

Allerbeste

Nu is het echt. De dokter heeft in mijn haar en naar mijn ogen gekeken. Ik ben gezond. Ik mag vertrekken. De volgende kaart schrijf ik vanuit Amerika.

Vele groeten

- ★ Geef de leerlingen de volgende informatie:

Hier werd beslist of de landverhuizers al dan niet mochten vertrekken naar Amerika. Op deze plek hebben zo velen met een bang hart gewacht of de dokter ja of neen zou zeggen. De eerste jaren werden de mensen in open lucht gecontroleerd. In weer en wind moesten de reizigers zich half uitkleden. Na vele klachten bouwde de Red Star Line dan toch dit gebouw.

Het doktersonderzoek kon wel een uur of anderhalf uur duren. Er werd gezocht naar luizen maar zeker ook naar trachoom, een besmettelijke oogziekte. De reizigers moesten gymnastiekoefeningen doen om te bewijzen dat ze fit waren. Enkel wie een goede gezondheid had, mocht vertrekken.

STOP 8

SPELEN OP HET DEK

- ★ Ga met de leerlingen op het dek.
- ★ Vertel de leerlingen dat de reis gemiddeld tien dagen duurde. Vraag de leerlingen hoe zij al die tijd zouden doorbrengen.
- ★ Geef de leerlingen de volgende informatie

De tocht van Antwerpen duurde gemiddeld tien dagen. Tien dagen in een tijd zonder tablet, smartphone, televisie of computer. Tien lange dagen. Vaak werden de passagiers ook zeeziek. Om de tijd te verdrijven, speelden ze spelletjes of keken ze naar het water.

Irene Bobelijn is zes wanneer ze vanuit Gent naar Amerika reist. Haar ouders wonen dan al een tijdje in Moline. Ze werken er in een fabriek. Irene maakt de tocht met een gouvernante. Moeder en vader hadden voldoende geld en kochten een ticket in tweede klasse. Dat was minder luxueus dan eerste klasse maar had meer comfort dan de derde. Irene vertelt later over haar reis:

‘Het schip was heel groot. We deden daar ook allerlei spelletjes. Ik zat het liefst van al aan de piano. Ik kon er niet op spelen, maar het was een heel mooie piano. En ja, spelen met andere kinderen natuurlijk. En ’t liefste waar we allemaal naar keken, dat was wanneer de koks eten over de reling gooiden. Bakken vol kip gooiden ze weg. En er waren vliegvissen. Die vissen sprongen uit het water en die sprongen altijd een heel eind om dat voedsel te pakken.’

‘Er stond een schommel op het dek, maar daar mocht ik niet op spelen. We speelden dan maar binnen allemaal spelletjes.’

STOP 9

AAN BOORD

- ★ Neem de leerlingen mee aan boord.
- ★ Vraag de leerlingen wat het verschil is tussen de eerste klasse (links) en de derde klasse (rechts).
- ★ Vraag de leerlingen in welke klasse zij de tocht zouden willen maken.
- ★ Geef de leerlingen de volgende informatie:

Aan boord van de schepen was er een groot verschil tussen de verschillende klassen. De reizigers uit eerste klasse maakten gebruik van lounges, salons, danszalen en zelfs een zwembad en fitnessruimtes. Voor mensen in eerste klasse was er een strand nagebouwd, met zand uit Oostende. Hun eten werd bereid door de beste koks. De derdeklassepassagiers moesten het met veel minder doen.

Golda Meir vertelde dat ze sliep in een bed zonder lakens en dat ze een groot deel van de dag in de rij stond te wachten op voedsel. Eten dat vaak werd opgescheept alsof zij en de andere passagiers vee waren. Ze bleef de hele dag diep in de buik van het schip. Er zaten veel mensen dicht op elkaar. Omdat er zoveel zeezieken waren, stonk het er.

STOP 10

ELLIS ISLAND

- ★ Hou halt bij de puzzel.
- ★ Neem de achtste postkaart.
- ★ Lees de postkaart voor of laat een leerling de postkaart voorlezen.

Aller allerbeste

Ik kan het bijna niet geloven. Na tien dagen op zee, ben ik eindelijk in New York. Ik moet eerst nog een keer naar de dokter. Ik hoop dat ik nog steeds gezond ben. Dan kan mijn nieuwe leven echt starten.

Ik schrijf snel terug

- ★ Vraag een leerling om de puzzel te maken. Als het niet lukt kan een andere leerling helpen. Geef vervolgens deze informatie:

De landverhuizers uit derde klasse moeten door één laatste controle op Ellis Island. Alleen wie gezond en verstandig is, mag Amerika binnen, daarom moeten de landverhuizers allerlei tests doen en werden ze gecontroleerd op hun gezondheid. Wie niet gezond was, werd teruggestuurd.

Dat overkwam ook Ita Moel. Herinneren jullie je nog het verhaal van de kinderen die werden opgepikt door een slee? Vanuit Warschau reisden ze naar Antwerpen. Daar namen ze het schip naar New York.

Ze komen aan in New York en worden zoals alle derdeklassepassagiers op de ferry richting Ellis Island gezet. Chaos alom daar. Lange wachtrijen, veel mensen en plots beseffen moeder en broers dat ze hun zusje niet meer bij zich hebben. Na nog meer chaos komen ze uiteindelijk te weten dat de dokter trachoom bij Ita heeft vastgesteld. Ze mag niet mee. Moeder Chaja moet op dat moment een hartverscheurende keuze maken. Haar man die ze al jaren niet heeft gezien, staat op het gezin te wachten in New York. Met het hele gezin kan ze niet naar hem. Ita mag niet mee. Ze kan eigenlijk ook niet terug naar Oekraïne. Het is er te gevaarlijk en het geld is op. Uiteindelijk beslist ze om samen met haar zonen naar New York te gaan. Ita wordt teruggestuurd naar Antwerpen. Hier wordt ze opgevangen door de hulporganisatie Ezra. Na een jaar in Antwerpen, probeert Ita de tocht opnieuw maar opnieuw wordt ze op Ellis Island afgewezen. Ze zal uiteindelijk vijf jaar in Antwerpen blijven. Tussen haar 9 en 14 jaar leeft ze gescheiden van haar ouders en broers. Zij zijn in Amerika, zij is hier. Maar dan lukt het wel en wordt ze herenigd met haar familie.

OP STAP MET DINSKA BRONSKA

STOP II

DE AMERIKAANSE DROOM

- ★ Hou halt bij de piano.
- ★ Neem de negende postkaart.
- ★ Lees de postkaart voor of laat een leerling de postkaart voorlezen.

Lieve lieve vriendin

Ik woon nu al een hele tijd in New York bij mijn vader. Het leven is hard maar we zijn gelukkig. Ik ga naar school en kan al een beetje Engels. Hello, how are you? Dat betekent: 'hallo hoe gaat het met je'. Dit is echt het land van mijn dromen. Ik hoop dat je op een dag ook naar hier kunt komen. Kiss, dat betekent kus.

- ★ Vraag de leerlingen om het land van hun dromen te beschrijven. Vertel vervolgens het verhaal van Israel Baline:

Bij aankomst in Amerika was de reis misschien voorbij. Maar het grote avontuur begon voor velen daar pas. Sommige migranten zochten werken in de bossen of mijnen in Canada. Anderen werkten op het veld of in de fabrieken in de Verenigde Staten. Sommigen zagen hun kans en begonnen een eigen zaak. Nog anderen beleefden hun eigen American Dream. Een van hen was Israel Baline. De piano die jullie zien, was van hem.

Als vijfjarige jongen stak hij met de Rijnland van de Red Star Line de oceaan over. In New York maakte hij kennis met muziek uit de hele wereld. Hij begon piano te spelen en al snel had hij zijn eerste successen als liedjesschrijver en zanger. Israel Baline wordt wereldberoemd als Irving Berlin. Van landverhuizer tot miljonair.

STOP 12:

ANTWERPEN VANDAAG

- ★ Vertel de leerlingen dat niet alleen in de tijd van de Red Star Line mensen onderweg waren. Maar dat het een verhaal van lang daarvoor en ook nog van nu is. Voeg toe dat er ook vandaag elke dag mensen aankomen en vertrekken in de stad.
- ★ Vraag de leerlingen of ze zelf mensen kennen die van het ene land naar het andere zijn vertrokken.

OP STAP MET DINSKA BRONSKA

TORENBEZOEK

NEEM DE LEERLINGEN MEE OP DE TOREN.

- ★ Wijs de leerlingen het Centraal Station. Vertel dat in de tijd van de Red Star Line bijna twee miljoen landverhuizers door de stad Antwerpen trokken. De meeste van hen kwamen uit Oost-Europa. Ze bleven voor korte of lange tijd in de stad. Ze kwamen allemaal naar hier. Op deze plek aan de rivier de Schelde vertrokken de schepen van de Red Star Line. Deze schepen namen mensen mee en goederen. Ze voeren naar de Verenigde Staten en Canada.
- ★ Vraag de leerlingen hoe groot ze denken dat de schepen waren. Vertel dat ze bijna zo hoog waren als de toren waarop de leerlingen nu staan.

DE MEERPALEN VAN DE RED STAR LINE

- ★ Ga met de leerlingen naar de bolders, naast de waagnatie.
- ★ Vertel de leerlingen dat bij het vertrek van een schip, op deze plek duizenden mensen stonden aan te schuiven om aan boord te gaan. En dat er ook steeds heel wat mensen kwamen kijken naar het vertrek van deze gigantische schepen.
- ★ Vraag de leerlingen waarom er twee van de meerpalen groter zouden zijn dan anderen.
- ★ Vertel dat het grootste schip van de Red Star Line Vloot de Belgenland II was.

Op dat moment, in 1924, het negende grootste schip van de wereld. Het werd gebouwd op dezelfde werf als de Titanic en lijkt er ook op. Al had de Titanic vier schouwen en de Belgenland II maar drie. Het schip was zo groot dat er grote meerpalen moesten worden aangelegd om het vast te leggen. Toen de Belgenland voor de eerste keer in Antwerpen aanmeerde, kwamen mensen van overal om naar dat geweldige schip te kijken. Voor toen 5 frank, mocht men ook aan boord van het schip en kon men de luxe bewonderen.

Een van de beroemde passagiers van de Belgenland was Albert Einstein, de beroemde wetenschapper. Hij reisde wel in eerste klasse en niet in derde klasse.

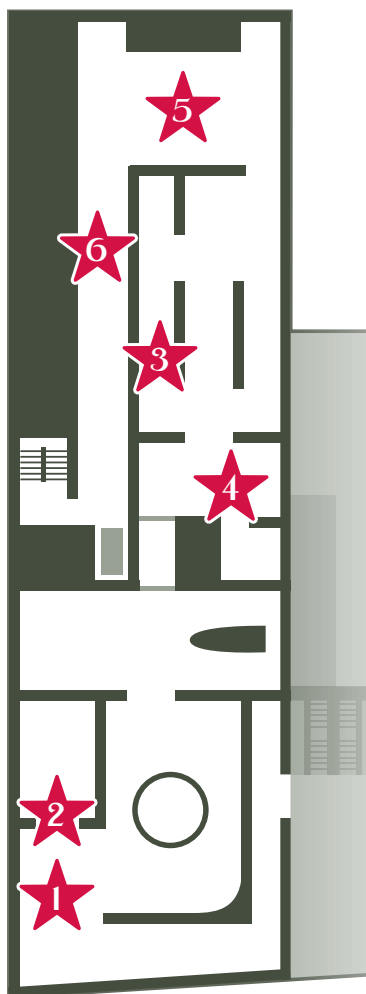
- ★ Vraag de leerlingen wat ze zouden denken moesten ze hier hebben gestaan met de idee om voor altijd te vertrekken. Wat zouden ze voelen?
- ★ Vertel dat de jonge Duitse Reinhold Libau in 1887 op deze plek stond. Hij zou naar Amerika reizen zonder zijn familie. In zijn dagboek schreef hij het volgende:

Om exact 8 uur klonk de misthoorn door de stoompijpen, waarna de loopplanken werden weggehaald en het schip werd losgemaakt. Vijf minuten later, toen de misthoorn opnieuw klonk, kwam het schip in beweging. Vervolgens werd het door een kleine sleepboot op touw genomen en rond andere schepen gemanoeuvreerd tot het open water bereikte waar het kon verder gaan op haar eigen kracht. Honderden toeschouwers op het land wuifden hoeden en zakdoeken en riepen, en vervaagden al snel uit het gezicht. Ik moet toegeven dat ik op dat moment heel nostalgisch werd en toen ik dacht aan mijn geliefden thuis, vulden mijn ogen zich met oncontroleerbare tranen. Wist ik of ik hen ooit zou terugzien? Toen ik terugliep in het schip viel mijn oog op een groep van een dozijn kinderen, die na een uur al kennis hadden gemaakt en zich amuseerden met samen te spelen. Opnieuw moest ik denken aan mijn geliefde kinderen. Zouden ze nu, samen met hun moeder, aan het denken zijn aan hun vader, zo ver weg?"

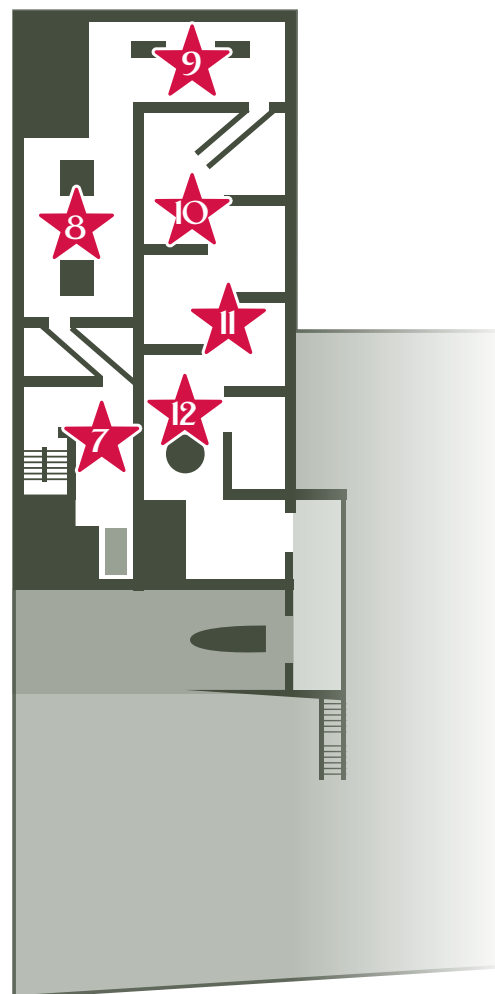
OP STAP MET DINSKA BRONSKA

PLAN VAN HET MUSEUM

GELIJKVLOERS

- 1 Landverhuizers in het gebouw
- 2 De Vaderland
- 3 De koffers van de familie Hutlet
- 4 Het reisbureau
- 5 Antwerpen
- 6 Douchen en ontsmetten

ETAGE 1

- 7 Bij de dokter
- 8 Spelen op het dek
- 9 Aan boord
- 10 Ellis Island
- 11 De Amerikaanse droom
- 12 Antwerpen vandaag

OP STAP MET DINSKA BRONSKA